

Eksamensbilag nr. 1

Tema: Politik, demokrati og magt

Bilag:

1. "Clement Kjersgaard: Politikerne undergraver demokratiet". Kristeligt Dagblad, d. 10. marts 2015 af Sidsel Drengsgaard. Uddrag.
2. "Forslag: Sæt alder, uddannelse og arbejde på stemmesedlen", DR.dk – Politik d. 19. maj 2015 af Per Bang Thomsen. Uddrag.
3. "Det største politiske problem i Danmark". Folkets Avis d. 15. maj 2015 af Nicolai Hansen (debattør). Uddrag.
4. "Har vi en moralsk pligt til at stemme?". Kristeligt Dagblad d. 22. maj 2015 af Mette Skov Hansen. Uddrag.
5. Berlingske.dk – Politiko: Udviklingen i partiernes vælgeropbakning (pct.) siden Folketingsvalget 2011.
6. Berlingske.dk – Politiko: Vælgervandringer for hhv. Venstre og Socialdemokraterne fra Folketingsvalget 2011 til oktober 2014.

Med henblik på prøven skal du udarbejde en synopsis, der indeholder følgende elementer:

- en samfundsfaglig problemformulering formuleret som et overordnet spørgsmål ("sagen").
- heraf udledte problemstillinger (underspørgsmål) på de taksonomiske niveauer
- undersøgelse af problemstillinger ved brug af det udleverede materiale og viden, begreber, metoder og teorier fra kernestoffet SAMT materiale, du selv har fundet.
- evt. henvisninger til eksempler fra undervisningen, herunder faktuel og aktuel viden
- diskussion af en eller flere problemstillinger
- delkonklusioner som svar på problemstillingerne
- en samlet konklusion som svar på problemformuleringen

Synopsis, der har karakter af talepapir medbringes til prøven i 3 eksemplarer - 1 til censor, 1 til underviser og 1 til dig selv. Det gælder også det materiale, du selv har fundet.

Det vedlagte bilagsmateriale skal du også huske at medbringe til prøven.

GOD FORNØJELSE!

Helsingør Gymnasium, juni 2015

3u SA

Eksaminator: Ulrik Knudsen

Censor: Torben Wiberg Køldal

BILAG 1.

Kristeligt Dagblad, d. 10. marts 2015 af Sidsel Drengsgaard. Uddrag.

Clement Kjersgaard: Politikerne undergraver demokratiet

”Folk kommer til højskolen, forsamlingshuset eller menighedshuset, lige meget om det er koldt og mørkt udenfor, og det hele er så analogt, som det overhovedet kan blive. Det kolossale engagement undervurderer medierne og politikerne,” siger Clement Kjersgaard.

Danskerne vil gerne høre idéer og argumenter, men bliver spist af med indøvede floskler, som politikernes pressemedarbejdere har godkendt. Det mener tv-vært Clement Kjersgaard, som vil kvalificere den demokratiske debat i Danmark - blandt andet med et kursus på Rødding Højskole i denne uge

Den ultimative provinsialisme finder du hos politikerne og de landsdækkende medier i København. De færdes kun i en radius på én kilometer fra Christiansborg. De kunne fare vild på vej til Odense. Og de ser på befolkningen som forbrugere af politik. Ikke som borgere i et demokrati.

Den markante holdning tilhører den lige så markante tv-vært Clement Kjersgaard, der mener, at Christiansborg i disse år forsvinder helt ind i en sluttet cirkel, hvorfra der er meget langt til resten af landet.

[...]

”Danskerne vil gerne høre idéer og argumenter. De bliver spist af med indøvede floskler, som politikernes pressemedarbejdere har godkendt. Der sker så meget, når vi flytter magten væk fra Slotsholmen. Politikerne formulerer sig på en anden måde, og vi fra Ræson er gode til at fastholde et andet perspektiv og folde debatten ud. Alene ved at rette fokus tilbage på det, der er allermest væsentligt, frigør man energi og engagement,” siger han.

Og det er tvingende nødvendigt, at der sker en fornyelse af den demokratiske debat, hvis man spørger Clement Kjersgaard. Derfor har han og magasinet Ræson igennem flere år opbygget tilbagevendende arrangementer på en række højskoler og gymnasier over hele landet.

”Politikerne og medierne undervurderer borgerne i fatal grad. Man betragter dem som målgrupper og forbrugere. Nogle, der skal kategoriseres og mødes med udvalgte fortællinger og postulater. Det bliver ofte ren propaganda, når politikerne stiller op i debatter og giver interviews. Det undergraver en reel debat. Politikerne møder medierne med rent forberedte budskaber, som de gentager igen og igen. Der er ikke tale om, at de forholder sig til de politiske modstanderes argumenter eller journalisternes spørgsmål. De betragter ikke deres medvirken som journalistik, men som 'taletid'. Deres succeskriterium er ikke at kunne svare på spørgsmålene, men at undgå det.”

Og det skaber politikerlede.

”Den enorme turbulens, vi ser i meningsmålingerne, er et udtryk for en dyb skepsis over for politikere og måske over for politik som sådan. Det slår igennem, når vælgerne tilslutter sig Liberal Alliance, SF, i stort tal Dansk Folkeparti, og måske kan det også blive Alternativet til del. Selvom de politisk set peger i vidt forskellig retning, har disse partier hver på sin måde givet udtryk for en systemkritik. Mange vælgere, og ikke kun på yderfløjene, føler sig koblet af,” lyder hans analyse.

Et aftagende engagement i partiforeninger, partiernes professionalisering og en generel nedvurdering af borgerne har ifølge Clement Kjersgaard gjort det nødvendigt at opdyrke nye fora, hvor den demokratiske samtale kan finde sted.

”Det er ikke detaljedebatter, der kører i disse år. Der er blevet truffet store beslutninger vedrørende energi, folkeskole, skat og dagpenge. Hvis sådanne reformer vedtages gennem en politisk proces, hvor du ikke har taget en åben debat med borgerne, sker der en demokratisk afkobling.”

En afkobling, som Clement Kjersgaard bruger det meste af sit professionelle virke på at modvirke.

På tv, hvor han, til tider flabet, insisterer på, at politikere skal svare på de spørgsmål, han stiller. Også selvom spørgsmålene og svarene er komplekse og modsætningsfyldte.

”Fra politisk hold ønsker man at reducere kompleksiteten. Så siger de: 'Clement, nu bliver du for abstrakt. Vi skal også have seerne med.' Hvad er det for en kolossal arrogance? Hvis du ønsker et mandat fra vælgerne, må du knytte fortid til fremtid og tænke langsigtet. En 17-årig gymnasieelev ved, måske bedre end nogensinde, at verden er fyldt af modsætninger.”

[...]

”Jeg er optaget af at få tingene ud i det åbne rum. Jeg bliver altid urolig, hvis kilder siger: 'Det, jeg siger nu, vil jeg nok ikke sige på tv'. Hvis folk ikke vil sige det på tv, vil jeg ikke høre det. Den form, hvor alt, hvad vi spørger om og svarer, er til citat, er så fin og spændende. Det er den demokratiske kvalitet. Det er i det åbne rum, vi finder ud af, hvad vi skal med vores samfund.”

Og et vigtigt forum for en fornyet offentlig debat er højskolerne og det, Clement Kjersgaard kalder ”Foredragsdanmark”.

”Her møder man et helt andet Danmark end det, du finder på tv og på nettet. Et Danmark med en enormt høj grad af engagement. Folk kommer til højskolen, forsamlingshuset eller menighedshuset, lige meget om det er koldt og mørkt udenfor, og det hele er så analogt, som det overhovedet kan blive. Det kolossale engagement undervurderer medierne og politikerne.”

BILAG 2.

DR.dk – Politik d. 19. maj 2015 af Per Bang Thomsen. Uddrag

Forslag: Sæt alder, uddannelse og arbejde på stemmesedlen

Hvis folketingspolitikere skal afspejle danskerne, skal man overveje at gøre stemmesedlen mere detaljeret, siger valgforsker.

Politikere på Christiansborg bliver fra tid til anden kritiseret for, at de ikke ligner danskerne nok, når det kommer til eksempelvis alder, uddannelsesbaggrund eller erhvervs erfaring.

Men hvis vi gerne vil have 179 folketingspolitikere, der i højere grad afspejler befolkningen, kunne man gøre stemmesedlen langt mere detaljeret, end den er i dag.

Det siger Kasper Møller Hansen, valgforsker og professor ved Institut for Statskundskab på Københavns Universitet.

Kan hjælpe tvivlerne

I dag kan man kun se folketingskandidatens navn og parti på stemmesedlen.

Men ifølge valgforskeren kunne man også skrive kandidatens alder, uddannelse og profession på sedlen - eller på et faktaark, som man kan hænge op i stemmeboksen.

- Hvis idealet er, at folketingspolitikere skal afspejle befolkningen, må vi give vælgerne den information, de har brug for om kandidaterne, når de står i stemmeboksen, siger Kasper Møller Hansen.

- Det vil kunne hjælpe vælgerne, hvis de står i stemmeboksen og er i tvivl om, hvorvidt de vil stemme på en ung, en gammel, en jurist eller en tømrer, uddyber han og peger på vores nordiske nabolande, hvor stemmesedlerne er mere detaljerede end i Danmark

Flere detaljer i nabolandene

I Norge står kandidatens erhvervsbaggrund eksempelvis på stemmesedlen.

Og i Finland hænger der et faktaark i stemmeboksen, hvor man blandt andet kan se kandidatens uddannelsesbaggrund.

I dag er det hver anden vælger, som stemmer personligt ved folketingsvalget. Men det tal vil utvivlsomt stige, hvis der kommer flere informationer på stemmesedlerne, vurderer Kasper Møller Hansen.

- Det personlige kryds er en vigtig del af vores valgsystem, da vi her kan vælge den ene politiker frem for den anden. Man vil kunne få flere til at stemme personligt, hvis vælgerne får flere informationer om kandidaterne, siger han.

Overvægt af akademikere

Danmarks Statistik lavede efter det seneste folketingsvalg i 2011 en opgørelse over de 175 folketingsmedlemmer, som var blevet valgt i Danmark.

Den viste, at 37,1 procent af dem havde en lang videregående uddannelse på CV'et. Til sammenligning var det blot 7,3 procent af befolkningen mellem 20 og 69 år, som havde læst en lang videregående uddannelse.

Omvendt var det blot 9,7 procent af de danske folketingsmedlemmer, som havde taget en erhvervsuddannelse.

Det var en del lavere en landsgennemsnittet, hvor 35,3 procent af de 20-69-årige har gået på en erhvervsskole.

Forskning har derudover vist, at der er en overvægt af midaldrende politikere på Christiansborg, mens de yngre og de ældre er underrepræsenterede.

Debattør: En skidegod idé

Spørger man samfundsdebattøren Lars Olsen, ville det være "en skidegod idé" at skrive alder, uddannelse og profession på stemmesedlerne.

Han har flere gange kritiseret den store andel af akademikere på Christiansborg. Han mener, at vi er ved at få "et skævvredet Folketing, hvor man mangler politikere, som har haft berøring med det virkelige liv".

- Det er et demokratisk problem, og det bekymrer mange danskere. Derfor kunne det være godt, hvis de fik mere information om politikerne, siger Lars Olsen.

[...]

BILAG 3.

Folkets Avis d. 15. maj 2015 af Nicolai Hansen (debattør). Uddrag

Det største politiske problem i Danmark

Op til valget i 2015 vil vælgerne blive præsenteret for en buket af løfter, beskyldninger og påstande, som politikerne håber, kan være med til at placere vores kryds ved lige præcis dem. De vil snakke om de udfordringer og problemer som de selv tager seriøst, mens de vil male et billede af modstanderne som nogle der vil være en katastrofe for landet.

Langt størstedelen af vælgerne vil labbe argumenterne i sig, og gå ned og stemme på disse politikere. Der er jo problemer der skal løses. Men alle overser det suverænt største politiske problem i vor tid, et problem som er ret åbenbart for de fleste imellem valgperioderne, men som bliver mere og mere usynligt jo tættere vi kommer på et valg, da vi blæser illusionen om medindflydelse op.

For det største problem i vor tid er uden tvivl vælgernes manglende mulighed for at sige fra overfor politikerne. Det er et paradoks:

Vi er åbenbart kompetente nok til hvert 4. år at sætte kryds ved kandidater og partier ud fra en valgkamp hvor vi skal tage stilling til komplicerede sager som landets finanser, økonomiske planer, trafik, sundhed, helhedsskole, dagpenge, efterløn, kontanthjælp, klima, salg af DONG, krig, udenrigspolitik og så videre, men når et flertal i Folketinget så rent faktisk stemmer et lovforslag igennem, så har vi absolut intet at skulle have sagt.

[...]

Faktisk er spørgsmålet hvorfor vi ikke har den basale menneskelige rettighed til at sige "nej" til politikerne? Vi snakker konstant om hvordan det i sidste ende er borgerne der styrer og at valgdagen er folkestyrets festdag, men når det kommer til stykket udviser politikerne os ikke den minimale respekt det ville være, at vi kunne sige nej til dem på alle andre dage i valgperioden.

Når Folketinget f.eks. vedtager en mørklægningslov så vi ikke længere kan se dem over skuldrene, samtidig med de udvider overvågningen af alle os andre, så kan vi ikke sige noget så simpelt som "nej"? Hvorfor ikke?

Det skorter da ikke på eksperter som udtaler sig i forbindelse med lovforslag, debatter i medierne og folk som stabler underskriftsindsamlinger på benene, så hvorfor kan vi ikke ved en generel afstemning sige "nej" og lægge sagen død, hvis vi mener at politikerne bevæger sig ud et sted hvor vi ikke vil hen?

Problemet er reelt ganske stort, da der de facto eksisterer en så voldsom skævvridning af magtforholdet mellem politikere og borgere, at man ikke på nogen rationel måde kan tale om "folkestyre". Sandheden er, at politikerne (og embedsmændene) bestemmer og vi andre adlyder.

[...]

For det første kan vælgerne ikke være sikre på at de kan finde en kandidat eller (mere realistisk) et parti, som stiller op med et valgprogram de er helt enig med. De fleste vælgere går i virkeligheden på voldsomt kompromis med deres holdninger når krydset skal sættes. De får en begrænset demokratisk menu, med den hage, at de kun får en minimal indflydelse på hvad de i sidste ende ender med at få, fordi andres stemmer skal tælles med.

For det andet kan vælgerne ikke engang være sikre på, at det de vælger på den demokratiske menu rent faktisk er det de får. Bestiller du laksen kan du ende med at få en tarvelig ostemad - endda uden at du kan klage, sende maden tilbage eller forlade stedet og gå et andet sted hen og spise. Faktisk vil du være tvunget til at spise hvad end der bliver serveret, for politikerne der bliver valgt træffer beslutninger du er tvunget til at være en del af. I værste fald kan stemmen blive rent selvforsvar i frygten for det værste af to eller flere onder. Er det virkelig en tilstand vi i ramme alvor kan kalde folkestyre?

Det problem kan rettes op, hvis vælgerne i et eller andet omfang, har mulighed for, at sige "nej" til politikerne efter de er valgt ind. Det ville være et skridt mod en tilstand hvor borgerne har mulighed for at styre tingene, selv hvis maden de fik serveret ikke lige var hvad de bad om. Forestil dig, hvis lovene politikerne vedtog, kunne udsættes for en afstemning blandt borgerne:

Vil I hæve skatten? NEJ! Vil I øge overvågningen af os? NEJ! Vil I bore efter skifergas? NEJ! Vil I indføre helhedsskole? NEJ! Vil I give jer selv mere i løn og flere frynsegoder mens I hæver pensionsalderen for os andre og undtager jer selv? NEJ! Og så videre. Det ville give borgerne en langt større kontrol med politikerne, som blev nødt til at forholde sig til os som voksne mennesker i stedet for at tale ned til os som små børn. Man kunne også forestille sig, at styringen af landet kunne udvikle sig i en mere demokratisk retning, hvor nogle kunne sige ja tak til forslag som andre sagde nej tak til, og på den måde gøre lovgivningen mere fleksibel og på én og samme tid give folk mere tryghed og frihed. Vi ønsker og vil ikke alle det samme.

[...]

Jeg vil gerne understrege, at mit forslag ikke er direkte demokrati eller flertalstyranni hvor befolkningen kan stemme sig til alt mellem himmel og jord på andres bekostning. Der er udelukkende tale om at kunne sige nej til forslag som politikerne kommer med.

[...]

Borgerne er kvalificerede nok til at have indflydelse på hvem der skal repræsentere dem i Folketinget og er derfor logisk set også kvalificerede nok til at kunne sætte foden ned overfor disse mennesker, hvis de mener, de går galt i byen med et eller flere forslag. Det er på tide at vi gør denne ret til virkelighed, og gør Danmark til et reelt folkestyre.

BILAG 4.

Kristeligt Dagblad d. 22. maj 2015 af Mette Skov Hansen. Uddrag

Har vi en moralsk pligt til at stemme?

Et kryds på stemmesedlen er et kryds for demokratiet og dermed et kryds, vi har pligt til at sætte, lyder det op til det kommende folketingsvalg. Men det er lige så moralsk rigtigt at blive hjemme på sofaen, siger filosof.

”Fordi det er min pligt.”

Sådan har svaret ofte lydt, når journalister er taget ud på valgsteder for at spørge danskere om, hvorfor de stemmer. Flere ser det som en form for moralsk og demokratisk forpligtelse og et krav at stemme, hvilket kan være en af årsagerne til, at Danmark sammenlignet med udlandet har en høj stemmeprocent ved folketingsvalg. Ved valget i 2011 stemte knap 88 procent, hvilket er den højeste andel siden 1981.

Men er det virkelig en pligt for borgerne at afgive deres stemme - og betyder det, at den halve million, der ikke stemte ved folketingsvalget i 2011, og de 44 procent af befolkningen, som ikke satte kryds ved valget til Europa-Parlamentet sidste år, handlede umoralsk?

Ifølge Michael Böss, lektor og demokratiforsker ved Aarhus Universitet, er en høj stemmeprocent vigtig, da befolkningen dermed viser, at den støtter demokratiet. Derfor bør man se det at stemme som en borgerpligt.

”Alle borgere med stemmeret er medlemmer af et politisk fællesskab, og med det følger der en pligt til at deltage. Fællesskabet er for så vidt ikke noget, vi kan vælge fra. Vi er automatisk med.”

Skulle man derfor ikke vide, hvem man vil stemme på, er det eneste rigtige at stemme blankt. Dermed markerer man ifølge Michael Böss, at det ikke er demokratiet som system, man er imod.

[...]

Valgforsker fra Københavns Universitet Kasper Møller Hansen finder det afgørende, at danskerne bruger deres stemme, selvom det juridisk set er en ret og ikke en pligt i Danmark.

”Valgdeltagelse er det bedste mål, vi har for, hvordan det står til med borgernes accept af demokratiet. Der er en form for social kontrakt mellem borgerne og Folketinget, og ved at sætte kryds giver vi magt til de folkevalgte og viser, at vi går ind for repræsentativt demokrati. Man stemmer altså ikke bare på et parti, men sætter et kryds for demokratiet,” siger valgforskeren, som efter valget skal være med til at se nærmere på, hvem der stemmer.

[...]

Stifter af Huset Zornig, Lisbeth Zornig Andersen, var med foreningen Stemmer på Kanten med til at få blandt andet kontanthjælpsmodtagere til at stemme ved det seneste kommunalvalg. Ifølge hende kan folk ikke tvinges til at stemme, men hvis man gerne vil have indflydelse på, hvordan samfundet ser ud, er det mindste, man kan gøre, at sætte et kryds.

”Retten til at være utilfreds og brokke sig kommer først, når man har forsøgt at bruge den demokratiske ret til at få politisk indflydelse. Jeg ved, det er svært for nogle at stemme, men så må vi hjælpe dem. For hvis de, der eksempelvis koster samfundet penge, ikke gør deres stemme gældende, så er de heller ikke så attraktive for politikerne at gøre noget for.”

Filosof Arno Victor Nielsen mener ikke, der er noget umoralsk ved ikke at sætte sit kryds til valg.

”Selvfølgelig er det ikke en moralsk pligt at stemme, da det lige så vel kan tænkes at være en moralsk pligt at boykotte et valg ved at undlade at stemme. Det er et politisk valg, om man vil afgive sin stemme. Og hvis valget står mellem pest og kolera, kunne man vælge ikke at stemme, for dermed at berøve pest og kolera legitimitet,” siger han og tilføjer, at man selvfølgelig også kan stemme blankt.

”Men jeg mener nu også, at man viser sin utilfredshed med det rådende demokrati ved ikke at stemme. Selv at stemme blankt er at give sin støtte til den herskende demokratiske uorden. Politikerne skifter af og til parti og stjæler dermed vælgernes stemme, partierne opstiller kendisser og drives ved hjælp af penge fra statskassen. Jeg kunne blive ved med at give eksempler på politikernes manglende respekt for demokratiet. Så man kunne også hævde, at man viser demokratiet respekt ved ikke at deltage.”

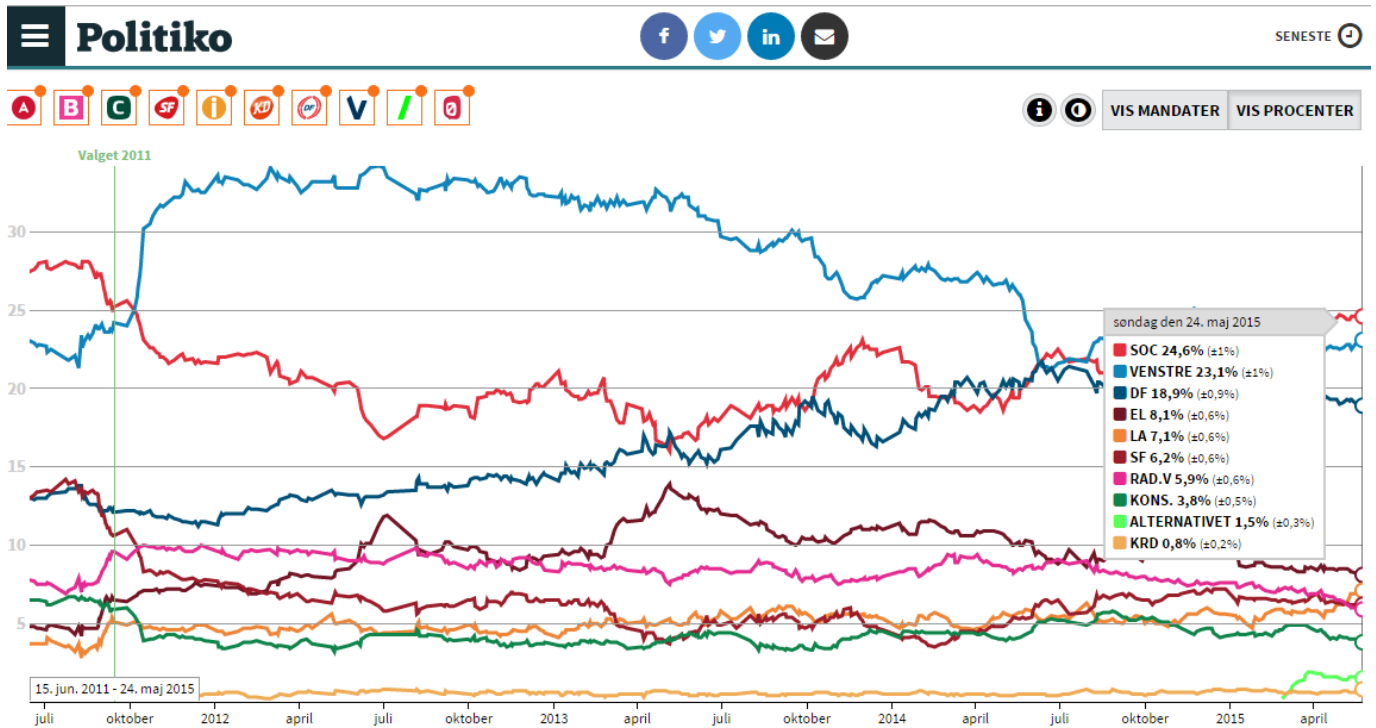
Ph.d.-studerende i politisk organisering på Handels-højskolen i København (CBS) Emil Husted mener heller ikke, danskerne har en moralsk pligt til at stemme, men derimod en moralsk forpligtelse til at overveje, om de vil stemme og hvorfor.

”Valg er blevet til tidspunktet, hvor vi aftjener vores demokratiske pligt, men i dag ligner de politiske partier hinanden så meget, at det kan være en mere demokratisk handling at tænke, om man overhovedet vil stemme. Ved bare at stemme på det mindst dårlige alternativ, forholder man sig ikke aktivt til det politiske landskabs legitimitet. For nogle kan det mest demokratiske derfor være at modsætte sig den bestående idé om politik og politisk deltagelse,” siger han og tilføjer, at den blanke stemme er et undervurderet demokratisk redskab i dag.

”Den blanke stemme signalerer, at man ikke føler sig repræsenteret, men stadig anerkender det repræsentative demokrati. Hvis man ikke anerkender det, synes jeg, det er fint slet ikke at stemme.”

BILAG 5.

Berlingske.dk – Politiko: Udviklingen i partiernes vælgeropbakning (pct.) siden Folketingsvalget 2011.

BILAG 6.

Berlingske.dk – Politiko: Vælgervandringer for hhv. Venstre og Socialdemokraterne fra Folketingsvalget 2011 til oktober 2014.

